

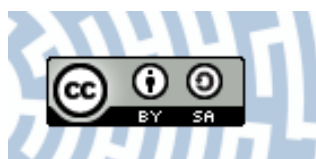

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Recepcja twórczości Olgi Tokarczuk w Bułgarii

Author: Dorota Gołek-Sepetliewa

Citation style: Gołek-Sepetliewa Dorota. (2020). Recepcja twórczości Olgi Tokarczuk w Bułgarii. "Przekłady Literatur Słowiańskich" T. 10, Nr 2 (2020), s. 47-58, doi 10.31261/PLS.2020.10.02.02

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Recepcja twórczości Olgi Tokarczuk w Bułgarii

The Reception of Olga Tokarczuk's Works in Bulgaria

Dorota Gólek-Sepetliewa

<https://orcid.org/0000-0002-8461-2025>

UNIVERSITY OF SILESIA IN KATOWICE
dorota.golek-sepetliewa@us.edu.pl

Data zgłoszenia: 25.11.2019 r. | Data akceptacji: 17.04.2020 r.

ABSTRACT | This article discusses Olga Tokarczuk's presence in Bulgaria, drawing on R. Cudak's theory of reception while presenting translations, strategies of publication and promotion, literary and critical reflection, and non-literary forms of reception. Widescale, effective, and multi-dimensional promotion, reliable translation (S. Borisova, D. Hamze, H. Simeonova-Mitova, G. Krastev), as well as the openness and interest of readers, have created possibilities for an increase in the popularity of Olga Tokarczuk's works in Bulgaria within the last two decades. The development in Bulgarian culture of critical and literary thought surrounding Tokarczuk's works (M. Grigorova) is accompanied by the presence of book translations and other selected texts in leading newspapers and magazines („Literaturen vestnik”, „Panorama”, „Kultura”), constituting a significant platform for the popularization of Polish literature.

KEYWORDS | Polish literature in Bulgaria, Olga Tokarczuk, reception, translation

Twórczość literacka Olgi Tokarczuk w ostatnich dwóch dekadach cieszy się w Bułgarii dużą popularnością. Udane spotkania dzieł artystycznych z czytelnikami w przestrzeni komunikacji dwóch słowiańskich piśmiennictw wpisują się w szerszy kontekst historycznoliteracki, który związany jest z trwałą obecnością literatury polskiej w Bułgarii. Polonistka Kalina Bahneva podkreśla, że „kompleksowa prezentacja literatury polskiej w Bułgarii ma długą tradycję”¹ i trwa nieprzerwanie od drugiej połowy XIX wieku. W procesie ugruntowanej recepcji istotną rolę odgrywają liczne specjalistyczne badania, które są domeną bułgarskiej literaturoznawczej polonistyki.

Podając się opisu odbioru twórczości laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za 2018 rok, należy prześledzić sposoby urzeczywistniania wieloaspektowego spotkania dzieła z czytelnikami. Według Romualda Cudaka tak nakreślona formuła toruje drogę dla różnorodnych eksploracji:

Do obszaru recepcji zalicza się więc fakty zaistniałe w sferze komunikacji i metakomunikacji literackiej, polem obserwacji czyni się więc rynek wydawniczy, księgarsko-biblioteczny, wszelkie możliwe reakcje pozalekturowe, cyrkulacje literatury związane z możliwościami jej funkcjonowania poza obiegiem *stricto* czytelniczym, [...] oraz różnorodne sposoby przyjęcia przez publiczność².

W realizowanej za sprawą konkretnych przekładów komunikacji międzykulturowej istotną rolę należy przypisać refleksji literaturoznawczej i krytycznej, która poprzez proponowane sposoby interpretacji może oddziaływać na praktyki czytelnicze i lekturowe.

Olga Tokarczuk jest ważną reprezentantką literatury polskiej w Bułgarii, o czym świadczą ciągle rosnąca liczba tłumaczeń jej twórczości w obiegu literackim oraz wzmożone zainteresowanie nią ze strony odbiorców. Oprócz powieści odnoszących w Polsce sukcesy wydawnicze publikowane są również opowiadania i fragmenty większych form prozatorskich w czasopismach i magazynach literackich. W 2000 roku w numerze specjalnym tygodnika „Литературен вестник”, poświęconym literaturze polskiej lat 90., znalazł się artykuł *Олга Токарчук — философ, психолог, но най-вече оригинален писателски талант* Dimitriny Hamze³, w którym zaprezentowano twórczość Olgi Tokar-

1 K. Bahneva, 2009: *Literatura polska w przekładach na język bułgarski: czasopisma literackie w latach 1990—2007*. „Przekłady Literatur Słowiańskich”, t. 1, cz. 1, s. 29.

2 R. Cudak, 2010: *Recepcja literatury jako wyzwanie rzucone polonistyce literackiej?* W: R. Nycz, W. Miodunka, T. Kunz, red.: *Polonistyka bez granic*. T. 2. Kraków, Universitas, s. 378.

3 Д. Хамзе, 2000: *Олга Токарчук — философ, психолог, но най-вече оригинален писателски талант*. „Литературен вестник”, бр. 11, с. 14.

czuk. Rozważania o charakterze krytyczno-interpretacyjnym badaczka skupiła, jak pisała Bahneva, „na reprezentacyjnych dla autorki modyfikacjach motywu drogi, śmierci i miłości z perspektywy podmiotu kobiecego”⁴. Opublikowano także fragmenty powieści *Dom dzienny, dom nocny* (*Dalie, georginie* oraz *Sny*) w tłumaczeniu Dimitriny Hamze oraz Diany Stoiłowej⁵. Dwa lata później (2002) w czasopiśmie „Панорама” ukazał się przekład wyboru z powieści *Prawiek i inne czasy*⁶. W specjalnym wydaniu periodyku niezwykle obszernie i drobiazgowo prezentowano ideologiczno-estetyczny obraz współczesnej literatury polskiej. W tym samym roku na łamach tygodnika „Литературен вестник” wydrukowano (tym razem w tłumaczeniu Christiny Simeonowej) kolejną część powieści *Dom dzienny, dom nocny*⁷, wyróżnionej przez polskich czytelników w 1999 roku Nagrodą Literacką „Nike”.

Znana tłumaczka literatury polskiej w Bułgarii Siłwia Borisowa podjęła w 2004 roku stałą współpracę z Olgą Tokarczuk w zakresie popularyzacji jej twórczości w bułgarskim obiegu literackim. Publikacja opowiadania *Glicynia*⁸ ze zbioru *Gra na wielu bębenkach* umożliwiła bułgarskiemu odbiorcy zapoznanie się z estetyką drobiazgowej realistycznej narracji, która łączy się z tęsknotą za niezwykłością, niesamowitością i niejednoznacznością. W planie ideowym zarysowała się wielowymiarowa refleksja nad istotą ludzką, obejmująca również eksplorację skomplikowanych zależności z drugim człowiekiem. Głos oddano samej autorce, która w teście *Chrońmy nasze opowiadania*⁹ dokonała nobilitacji małego gatunku prozatorskiego jako najbardziej naturalnej formy snucia opowieści, mającego niebywałą moc oddziaływania na odbiorcę. Praktyczny wymiar działań promujących tę formę narracyjną zakładał coroczne spotkania w ramach Międzynarodowego Festiwalu Opowiadania, którego pierwsza edycja odbyła się we Wrocławiu w 2004 roku. Aprobatę dla pomysłu zorganizowania światowego forum wymiany doświadczeń pisarzy wyraził między innymi znany bułgarski twórca Georgi Gospodinow¹⁰.

4 Zob. K. Bahneva: *Literatura polska w przekładach na język bułgarski...*, s. 32.

5 O. Токарчук, 2000: *Сънища*. Д. Стоилова, прев. oraz O. Токарчук: *Далии и гургини*. Д. Хамзе, прев. „Литературен вестник”, бр. 11, с. 15.

6 O. Токарчук 2002b: *Памтвивек и други времена*. Г. Белинска, прев. „Панорама: алманах за чуждестранна литература”, бр. 3, с. 86—100.

7 O. Токарчук, 2002a: *Дом дневен, дом нощен*. Х. Симеонова, прев. „Литературен вестник”, бр. 18, с. 9—13.

8 O. Токарчук, 2004a: *Глицинията*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 39, с. 13.

9 O. Токарчук, 2004b: *Да назим нашите разкази*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 39, с. 9.

10 Г. Георги, O. Токарчук, Г. Кейт, 2004: *Първи международен фестивал на разказа, Вроцлав, Полша, 2004*. „Литературен вестник”, бр. 39, с. 9—11.

Krótkie formy epickie Olgi Tokarczuk pojawiają się regularnie na łamach periodyków bułgarskich (*Profesor Andrews w Warszawie, Ostatnie historie, Szafa, Najbrzydsza kobieta świata, Otwórz oczy, już nie żyjesz, Podmiot, Anna In w grobowcach świata, Prowadź swój pług przez kości umarłych, Granica*¹¹), zamieszczone zostały również w antologii *Любими полски автори и творби. Избрани студентски преводи*¹². Udanemu przekładowi towarzyszy zazwyczaj komentarz, posłowie czy też wyjaśnienie wspomagające i ułatwiające proces odbioru.

W 2005 roku wydano w Bułgarii pierwszy przekład powieści Olgi Tokarczuk — *Dom dzienny, dom nocny* w tłumaczeniu Christiny Simeonowej-Mitowej¹³. W następnych latach ukazały się kolejno: *Gra na wielu bębenkach* (2006, tłum. Siłwia Borisowa¹⁴), *Ostatnie historie* (2008, tłum. Siłwia Borisowa¹⁵), *Prawiek i inne czasy* (2008, tłum. Georgi Krystew¹⁶) oraz *Bieguni* (2009, tłum. Siłwia Borisowa¹⁷). Ostatnia z wymienionych pozycji doczekała się drugiej edycji w czerwcu 2019 roku, co świadczy o wyjątkowym zainteresowaniu, jakie wzbudziła wśród czytelników bułgarskich. Popularność twórczości polskiej pisarki wzrosła zwłaszcza po uhonorowaniu jej Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury za 2018 rok. Paralelnie z kolejnymi przekładami na język bułgarski

- 11 O. Tokarczuk, 2004w: *Професор Андрус във Варшава*. Х. Симеонова-Митова, прев. „Литературен вестник”, бр. 41, с. 9, 13; О. Токарчук, 2005б: *Последни истории*. Х. Симеонова-Митова, прев. „Литературен вестник”, бр. 35, с. 14. О. Токарчук, 2005в: *Шафът*. П. Сивова, прев. „Труд”, бр. 11; О. Токарчук, 2006б: *Най-грозната жена на света*. Х. Симеонова-Митова, прев. „Литературен вестник”, бр. 6, с. 12—14; О. Токарчук, 2006в: *Отвори очи, вече си мъртъв*. С. Борисова, прев. „Факел”, бр. 2, с. 260—278; О. Токарчук, 2006г: *Субект*. С. Борисова, прев. „Съвременник: списание на Съюза на българските писатели за литература, критика и публицистика”, бр. 3, с. 324—328; О. Токарчук, 2011: *Анна Ин в гробниците на света [Откъс от едноименния роман]*. И. Ангелова, прев. „Литературен вестник”, бр. 16, с. 10—11; О. Токарчук, 2013: *Карай плуга си през костите на мъртвите (откъс)*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 38, с. 14; О. Токарчук, 2019: *Граница*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 35, с. 13—14.
- 12 Г. Григорова, В. Мирославска, С. Дойчинова, М. Костова, С. Данкова, 2014, ред.: *Любими полски автори и творби. Избрани студентски преводи. Uлюбieni polscy autorzy i dzieła. Wybrane tłumaczenia studenckie*. Велико Търново, Фабер.
- 13 О. Токарчук, 2005а: *Дом дневен, дом нощен*. Х. Симеонова-Митова, прев. Велико Търново, Издателство Абагар.
- 14 О. Токарчук, 2006а: *Музика от много барабани*. С. Борисова, прев. София, Издателство Весела Люцканова.
- 15 О. Токарчук, 2008б: *Последни истории*. С. Борисова, прев. София, Издателство Весела Люцканова.
- 16 О. Токарчук, 2008а: *Павек и други времена*. Г. Кръстев, прев. София, Издателство Алтера.
- 17 О. Токарчук, 2009: *Бегуни*. С. Борисова, прев. София, Издателство Весела Люцканова.

pojawia się także pogłębiona literaturoznawcza i krytycznoliteracka refleksja nad twórczością noblistki.

Proza Olgi Tokarczuk stała się przedmiotem zainteresowań badawczych znawczynie literatury polskiej Margrety Grigorowej. Podejmowane przez nią wieloaspektowe eksploracje dotyczą wybranych motywów literackich, pozaliterackich źródeł inspiracji twórczej oraz szczególnej sylwicznej formy twórczości prozatorskiej polskiej noblistki. W artykule *Mapa i ruch czyli dialog nomadów i „taniec z mapami” na przykładzie książki „Bieguni” Olgi Tokarczuk w odniesieniu do twórczości Ryszarda Kapuścińskiego*¹⁸ motywy ruchu i podróży w powieści *Bieguni* zostały poddane analizie w odniesieniu do twórczości Kapuścińskiego — jako elementy interpretacji świata przez podróżnika. Autorka opisuje potrzebę ciągłego ruchu (w aksjologicznym wymiarze synonimu życia) i zmienności w nietrwałych układach temporalno-przestrzennych. Energiczne przemieszczanie się oraz przekraczanie granic jawią się jako akt poznawczy i twórczy, natomiast względny finał wędrówki może okazać się jej początkiem. Grigorowa koncentruje się również na istotnej kategorii mapy, która pomaga stworzyć nie tylko literacką geografie celów i idei podróżniczych, lecz także, jako graficzny element pozatekstowy, pełni funkcję supozycyjną. Wyniki pogłębionych analiz tekstów Tokarczuk zostały zawarte w książce dotyczącej współczesnej literatury polskiej (*Очите на словото. Полонистични студии*¹⁹).

Przedmiotem zainteresowania Grigorowej jest także sposób interpretowania przez Tokarczuk twórczości Paola Uccella, co pozwala na wyodrębnienie specyficznych cech współczesnych prozatorskich pseudoepigrafów. Sztuka malarska staje się impulsem i inspiracją do stworzenia literackiej, poetyzowanej, narracyjnej przypowieści o artyście, który próbuje rozwikłać zagadkę tajemnicy istnienia i sposobów jej reprezentacji. W sferze pytań retorycznych pozostają kwestie: „W jaki sposób malarstwo może prawdziwie odwzorowywać rzeczywistość? Czym jest realność i jak mogą ją przedstawić sztuka i nauka?”²⁰. Intrigująca jest również analiza literackiego przedstawienia w twórczości Tokarczuk legendy ukrzyżowanej kobiety, świętej z brodą — Wilgefortis. Według Grigorowej może stanowić to próbę opisu tożsamości transseksualnej i transwestytyzmu w kontekście filozoficznym

18 M. Grigorowa, 2010: *Mapa i ruch, czyli dialog nomadów i „taniec z mapami” na przykładzie książki „Bieguni” Olgi Tokarczuk w odniesieniu do twórczości Ryszarda Kapuścińskiego*. W: R. Cudak, red.: *Literatura polska w świecie*. T. 3: *Obecności*. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 37—56.

19 Zоб. М. Григорова, 2014: *Очите на словото. Полонистични студии*. Велико Търново, Издателство Фабер.

20 M. Grigorowa, 2011: *Legenda — obraz — apokryf. Przesłania Paola Uccella w utworach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i Olgi Tokarczuk*. „Świat i Słowo”, nr 1, s. 133.

i psychologicznym²¹. Badaczka podjęła w swych pracach także tematykę recepcji twórczości Olgi Tokarczuk w Bułgarii²².

Tłumaczka Dimitrina Hamze, przedstawicielka płowdiwskiej polonistyki, w artykule *Магическият триптих Време — Пространство — Любов в полифоничното творчество на Олга Токарчук*²³ interpretuje teksty Olgi Tokarczuk jako przykład prozy polifonicznej. Ukazuje specyfikę konstruowania różnych porządków czasu i przestrzeni, ujawniających zależność od samoświadomości i stanów psychicznych bohaterów. Procesy nadawania sensu i waloryzacji porządków temporalno-przestrzennych są ściśle powiązane z podmiotem, który inicjuje ich interioryzację i subiektywizację. Hamze dostrzega również charakterystyczne cechy topiki miłosnej, w której zaznaczają się drogi harmonicznego koegzystencji czasu i przestrzeni.

Twórczość Olgi Tokarczuk była popularyzowana w Bułgarii także przez tłumaczenia na język bułgarski tekstów polskich literaturoznawców. W czasopiśmie „Критика” ukazał się artykuł Krzysztofa Uniłowskiego, w którym odrębność twórczości Olgi Tokarczuk w latach 90. minionego wieku była analizowana pod kątem modelowego paradygmatu „literatury środka”. Badacz nakreślił panoramę odbioru książek przez polskie środowisko krytyki literackiej. Początkowe postawy wstrzemięźliwości i dystansu z czasem przybrały kształt spektakularnych gestów kanonizowania pisarki²⁴.

W obiegu czytelnicznym funkcjonuje również spora liczba publikacji o charakterze recenzji czytelnicznych. Cwetan Cwetanow w tekście krytycznym *Литературата като музика от много времена: За [романа] „Правек” и [новелите] „Последни истории” от [пол. писателка] Олга Токарчук*²⁵ uznaje powieść *Prawiek i inne czasy* za jedną z najważniejszych pozycji — wartość absolutną w literaturze europejskiej u schyłku XX wieku. Dodaje, że zo-

21 М. Григорова, 2017: *Легендата за светицата с мъжко лице при Олга Токарчук (Дом дневен, дом нощен) и Якуб Арбес (Разпнатата)*. „Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis”, vol. 36/1, s. 337—350.

22 M. Grigorowa, 2018: *Bułgarska recepcja literatury polskiej na początku XXI wieku: puls współczesności, czynniki recepcyjne, przesłania*. W: R. Cudak et al., red.: *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy. Koncepcje. Perspektywy*. T. 2: *Literatura (i kultura) polska w świecie*. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 198—213.

23 Д. Хамзе, 2014: *Магическият триптих Време — Пространство — Любов в полифоничното творчество на Олга Токарчук*. W: J. Pacuła, red.: *Pełta czasu: język i kultura*. Bielsko-Biała, Wydawnictwo ATH, s. 101—117.

24 Zob. К. Униловски, 2005: „Прозата на средата” през 90-те години, или стереотипът на съвременната литература. Е. Солнцева-Накова, прев. „Критика”, кн. 3—4, с. 7—31.

25 Ц. Цветанов, 2009: *Литературата като музика от много времена: За [романа] „Правек” и [новелите] „Последни истории” от [пол. писателка] Олга Токарчук*. „Гласове”, бр. 13, с. 15.

stała napisana z wirtuozowskim władaniem estetyką postmodernistyczną oraz w stałym odniesieniu do uprzednich tradycji literackich i świadomości ich funkcjonowania. Z kolei Mitko Nowkow w recenzji *Историята (ни) в 3. Книги, които със сигурност сте забелязали, дори може и да сте разлистили, но все пак сте (с)решили да не си купите. И сте се прекарвали!*...²⁶ zauważyła odmienność estetyczno-ideową powieści *Prowadź swój pług przez kości umarłych* w porównaniu z wcześniejszymi dziełami pisarki: poetycką książką *Bieguni* oraz bazującą na micie powieścią *Prawiek i inne czasy*. Emanowanie scenami okrucieństwa i bezwzględności stanowi pretekst do zadumy nad rzeczywistością pustki i śmierci w ich metafizycznym wymiarze. Kristina Jordanowa w krótkim opracowaniu krytycznoliterackim *Тайните коридори на Токарчук*²⁷ analizuje realizację estetyki postmodernistycznej w powieści *Dom dzienny, dom nocny*, która oparta jest na technice kolażu, polifoniczności, różnorodności stylistycznej oraz fragmentaryczności.

Trzeba również wspomnieć o szerokim oddźwięku, jaki wywołała twórczość Olgi Tokarczuk w przestrzeni wirtualnej. Czytelnicy bułgarscy nie kryją żywego zainteresowania dziełami polskiej pisarki. Pojawiają się głosy nobilitujące prozatorską konstrukcję temporalno-przestrzenną, w której zostaje zniesiony linearny przebieg czasu. Odbiorców fascynuje tekstowa koegzystencja paralelnych rzeczywistości, zachwyca metaforyczno-poetycki język narracji.

Poza publikacjami literaturoznawczymi oraz krytycznoliterackimi należy wspomnieć o innych formach obecności Olgi Tokarczuk w Bułgarii. W ostatnich latach ukazywały się liczne wywiady i emitowano audycje radiowe z udziałem pisarki. Ten rodzaj dokumentów stanowi istotne uzupełnienie publikowanych systematycznie przekładów i opracowań z zakresu nauki o literaturze. Dzięki nim czytelnicy mają okazję bliższego poznania doświadczeń pisarki, odautorskich wypowiedzi i interpretacji, odczuć i emocji, strategii i inspiracji twórczych²⁸. Ułatwiają one recepcję spuścizny Tokarczuk w bułgarskim życiu literackim i kulturowym.

26 М. Новков, 2015: *Историята (ни) в 3. Книги, които със сигурност сте забелязали, дори може и да сте разлистили, но все пак сте (с)решили да не си купите. И сте се прекарвали!*... „Литературен вестник”, бр. 34, с. 9, 14.

27 К. Йорданова, 2006: *Тайните коридори на Токарчук*. „Култура”, бр. 14.

28 Zob. m.in. О. Токарчук, 2015: *Как написах „Книгите на Якоб”*. К. Крумов, прев. „Литературен вестник”, бр. 30, с. 12—13; Ч. Парушев, 2014: „Смятам, че един ден писателят трябва да изпробва силите си и в тъй наречения жанр роман“ *Разговор с Олга Токарчук, гостувала у нас за форума „Полска литературна есен“ и българския превод на „Карай плуга си през костите на мъртвите“*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 36, с. 7; О. Токарчук, 2013: *За мен е добре да съм от периферията. Интервю със Силвия Чолева*. „Литературен вестник”, бр. 33, с. 4—6.

Warto w tym kontekście dostrzec nieocenioną rolę — informacyjną i popularyzatorską — tłumaczki Siłwii Borisowej oraz właścicielki oficyny wydawniczej Weseli Luckanowej, które urzeczywistniają wielotorową komunikację między literaturą polską i bułgarską. Koordynowane działania mają na celu pogłębienie kompetencji czytelniczych, inicjowanie zainteresowania przekładami współczesnego piśmiennictwa obcego oraz udostępnianie szerszych historycznoliterackich i kulturowych kontekstów recepcji, wspierających proces indywidualnego odbioru²⁹. Nie można również nie wspomnieć o wsparciu ze strony bułgarskiego środowiska literackiego, szczególnie od pisarzy i poetów: Siłwii Czolewej oraz Georgiego Gospodinowa. Pochlebne opinie oraz entuzjastyczne przyjęcie tłumaczonych utworów przez autorytety literatury narodowej wpływają na stabilną i silną pozycję przekładów prozy polskiej noblistki na bułgarskim rynku czytelniczym.

Okazją do udanych inicjatyw z zakresu popularyzacji twórczości Olgi Tokarczuk były spotkania autorskie. W 2014 roku pisarka gościła w Bułgarii i uczestniczyła w spotkaniach promujących bułgarskie wydanie książki *Prowadź swój pług przez kości umarłych* w Instytucie Polskim w Sofii oraz w Płowdiwie. W tym samym roku wystąpiła w długiej audycji w sofijskiej rozgłośni radia BNR. Szybka reakcja medialna na Literacką Nagrodę Nobla dla Tokarczuk skutkowałą wzmocnieniem rangi i prestiżu pisarki w Bułgarii.

Szeroka, skuteczna i wielowymiarowa promocja, solidna działalność translatorska, otwartość i zainteresowanie czytelników stwarzają możliwości dla wzmoczonej recepcji twórczości Olgi Tokarczuk w Bułgarii. Rozwijającej się refleksji krytycznej i literaturoznawczej towarzyszy obecność tłumaczeń książkowych oraz mniejszych form prozatorskich w wiodących gazetach i czasopismach, które stanowią istotną platformę popularyzacji literatury polskiej. Być może wzrastające zainteresowanie twórczością polskiej pisarki da asumpt do pierwszego monograficznego opracowania dorobku literackiego Olgi Tokarczuk w Bułgarii.

29 К. Атанасова, [online]: „Бегуни“ на Олга Токарчук — живот някъде другаде. „Култура”, бр. 8. Dostępne w Internecie: <http://kultura.bg/article/272-zhivot-nyaky-de-drugade> [dostęp: 2.11.2019]; А. Бурова, 2019: *Абсолютна съвременност на идеите Разговор с преводачката Силвия Борисова*. „Литературен вестник”, бр. 35, с. 12—13; Г. Господинов, В. Люцканова, С. Чолева, 2019: *Новите нобелисти. Олга Токарчук*. „Култура”, бр. 32, с. 4.

Literatura

- Bahneva K., 2009: *Literatura polska w przekładach na język bułgarski: czasopisma literackie w latach 1990—2007*. „Przekłady Literatur Słowiańskich”, t. 1, cz. 1, s. 29—48.
- Cudak R., 2010: *Recepcja literatury jako wyzwanie rzucone polonistyce literackiej*. W: R. Nycz, W. Miodunka, T. Kunz, red.: *Polonistyka bez granic*. T. 2. Kraków, Universitas.
- Grigorowa M., 2010: *Mapa i ruch, czyli dialog nomadów i „taniec z mapami” na przykładzie książki „Bieguni” Olgi Tokarczuk w odniesieniu do twórczości Ryszarda Kapuścińskiego*. W: R. Cudak, red.: *Literatura polska w świecie*. T. 3: *Obecności*. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 37—56.
- Grigorowa M., 2011: *Legenda — obraz — apokryf. Przesłania Paola Uccella w utworach Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i Olgi Tokarczuk*. „Świat i Słowo”, nr 1, s. 119—134.
- Grigorowa M., 2018: *Bułgarska recepcja literatury polskiej na początku XXI wieku: puls współczesności, czynniki recepcyjne, przesłania*. W: R. Cudak et al., red.: *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy. Koncepcje. Perspektywy*. T. 2: *Literatura (i kultura) polska w świecie*. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 198—213.
- Атанасова К., [online]: „Бегуни“ на Олга Токарчук — живот някъде другаде. „Култура”, бр. 8. Извлечено от: <http://kultura.bg/article/272-zhivot-nyaky-de-drugade> [достъп: 2.11.2019].
- Бурова А., 2019: *Абсолютна съвременност на идеите Разговор с преводачката Силвия Борисова*. „Литературен вестник”, бр. 35, с. 12—13.
- Господинов Г., Люцканова В., Чолева С., 2019: *Новите нобелисти. Олга Токарчук*. „Култура”, бр. 32, с. 4.
- Георги Г., Токарчук О., Кейт Г., 2004: *Първи международен фестивал на разказа, Вроцлав, Полша, 2004*. „Литературен вестник”, бр. 39, с. 9—11.
- Григорова М., 2014: *Очите на словото. Полонистични студии*. Велико Търново, Издателство Фабер.
- Григорова М., 2017: *Легендата за светицата с мъжко лице при Олга Токарчук (Дом дневен, дом нощен) и Якуб Арбес (Разпнатата)*. „Studia Philologica Universitatis Velikotarnovensis”, vol. 36/1, с. 337—350.
- Григорова Г., Мирославска В., Дойчинова С., Костова М., Данкова С., 2014, ред.: *Любими полски автори и творби. Избрани студентски преводи. Ulubieni polscy autorzy i dzieła. Wybrane tłumaczenia studenckie*. Велико Търново, Фабер.

- Новков М., 2015: *Историята (ни) в 3. Книги, които със сигурност сте забелязали, дори може и да сте разлистили, но все пак сте (се)решили да не си купите. И сте се прекарвали!...* „Литературен вестник”, бр. 34, с. 9, 14.
- Парушев Ч., 2014: „Смятам, че един ден писателят трябва да изпробва силите си и в тъй наречения жанров роман“ *Разговор с Олга Токарчук, гостувала у нас за форума „Полска литературна есен“ и българския превод на „Край плуга си през костите на мъртвите“*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 36, с. 7.
- Токарчук О., 2000: *Сънища*. Д. Стоилова, прев. oraz О. Токарчук: *Далии и гергини*. Д. Хамзе, прев. „Литературен вестник”, бр. 11, с. 15.
- Токарчук О., 2002а: *Дом дневен, дом нощен*. Х. Симеонова, прев. „Литературен вестник”, бр. 18, с. 9—13.
- Токарчук О., 2002б: *Памтивек и други времена*. Г. Белинска, прев. „Панорама: алманах за чуждестранна литература”, бр. 3, с. 86—100.
- Токарчук О., 2004а: *Глицинията*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 39, с. 13.
- Токарчук О., 2004б: *Да пазим нашите разкази*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 39, с. 9.
- Токарчук О., 2004в: *Професор Андриус във Варшава*. Х. Симеонова-Митова, прев. „Литературен вестник”, бр. 41, с. 9, 13.
- Токарчук О., 2005а: *Дом дневен, дом нощен*. Х. Симеонова-Митова, прев. Велико Търново, Издателство Абагар.
- Токарчук О., 2005б: *Последни истории*. Х. Симеонова-Митова, прев. „Литературен вестник”, бр. 35, с. 14.
- Токарчук О., 2005в: *Шкафът*. П. Сивова, прев. „Труд”, бр. 11.
- Токарчук О., 2006а: *Музика от много барабани*. С. Борисова, прев. София, Издателство Весела Люцканова.
- Токарчук О., 2006б: *Най-грозната жена на света*. Х. Симеонова-Митова, прев. „Литературен вестник”, бр. 6, с. 12—14.
- Токарчук О., 2006в: *Отвори очи, вече си мъртъв*. С. Борисова, прев. „Факел”, бр. 2, с. 260—278.
- Токарчук О., 2006г: *Субект*. С. Борисова, прев. „Съвременник: списание на Съюза на българските писатели за литература, критика и публицистика”, бр. 3, с. 324—328.
- Токарчук О., 2008а: *Павек и други времена*. Г. Кръстев, прев. София, Издателство Алтера.
- Токарчук О., 2008б: *Последни истории*. С. Борисова, прев. София, Издателство Весела Люцканова.
- Токарчук О., 2009: *Бегуни*. С. Борисова, прев. София, Издателство Весела Люцканова.

- Токарчук О., 2011: *Анна Ин в гробниците на света* [Откъс от едноименния роман]. И. Ангелова, прев. „Литературен вестник”, бр. 16, с. 10—11.
- Токарчук О., 2013а: *Карай плуга си през костите на мъртвите (откъс)*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 38, с. 14.
- Токарчук О., 2013б: *За мен е добре да съм от периферията. Интервю със Силвия Чолева*. „Литературен вестник”, бр. 33, с. 4—6.
- Токарчук О., 2015: *Как написах „Книгите на Якоб”*. К. Крумов, прев. „Литературен вестник”, бр. 30, с. 12—13.
- Токарчук О., 2019: *Граница*. С. Борисова, прев. „Литературен вестник”, бр. 35, с. 13—14.
- Униловски К., 2005: *„Прозата на средата” през 90—те години, или стереотипът на съвременната литература*. Е. Солнцева-Накова, прев. „Критика”, кн. 3—4, с. 7—31.
- Йорданова К., 2006: *Тайните коридори на Токарчук*. „Култура”, бр. 14.
- Хамзе Д., 2000: *Олга Токарчук — философ, психолог, но най—вече оригинален писателски талант*. „Литературен вестник”, бр. 11, с. 14.
- Хамзе Д., 2014: *Магическият триптих Време — Пространство — Любов в полифоничното творчество на Олга Токарчук*. W: J. Pacuła, red.: *Pełta czasu: język i kultura*. Bielsko-Biała, Wydawnictwa ATH, s. 101—117.
- Цветанов Ц., 2009: *Литературата като музика от много времена: За [романа] „Правек” и [новелите] „Последни истории” от [пол. писателка] Олга Токарчук*. „Гласове”, бр. 13, с. 15.

Дорота Голек-Сепетлиева

Рецепцията на творчеството на Олга Токарчук в България

РЕЗЮМЕ | Предмет на анализ на статията е приемането на творчеството на Олга Токарчук в България. През призмата на теорията на рецепцията (Р. Цудак) са описани публикувани преводи, представени са преводачи, стратегии за публикуване и популяризиране, начини на интерпретация. Литературно-критическото размишление (М. Григорова) е важно за приемането на текстовете на Токарчук, тъй като дава възможност за поставяне на произведенията и в широк исторически, литературен и културен контекст. Ефективното и многоизмерно популяризиране, солидната преводаческа дейност (С. Борисова, Д. Хамзе, Х. Симеонова-Митова, Г. Кръстев), отвореността и интересът на читателите отварят възможности за засилено приемане на творчеството на авторката в България през последните две десетилетия. Издадените преводни книги и текстове на Токарчук, които се появяват редовно във водещи вестници и списания („Литературен вестник“, „Панорама“, „Култура“), представляват важна платформа за популяризиране на полската литература в България. Споменаха се и извънлитературни форми на

присъствието на Токарчук в България, наред с други авторските срещи в София и Пловдив (2014).

КЛЮЧОВИ ДУМИ | Полска литература в България, Олга Токарчук, рецепция, превод.

Dorota Golek-Sepetliewa

The Reception of Olga Tokarczuk's Works in Bulgaria

SUMMARY | This article discusses the reception of the creative output of Olga Tokarczuk in Bulgaria, drawing from the findings of the reception theory of R. Cudak. Published translations are described, and translators, publication and promotion strategies, as well as interpretation methods, are presented. Emerging literary and critical reflection within Bulgaria (M. Grigorova) has important for the development of the reception of Tokarczuk's texts, enabling works to be considered within historical, literary, and cultural contexts. Effective and multidimensional promotion, solid translation work (S. Borisova, D. Hamze, H. Simeonova-Mitova, G. Krastev) and increased interest from readers have widened the audience for Olga Tokarczuk's creative output in Bulgaria in the last two decades. The regular appearance of numerous translations of books and other texts in leading newspapers and magazines („Literaturen vestnik”, „Kultura”, „Panorama”) constitute an important platform for the popularisation of Polish literature in Bulgaria. Mention is also made of some non-literary forms of Tokarczuk's presence in Bulgaria, such as speaking engagements by the author (2014).

KEYWORDS | Polish literature in Bulgaria, Olga Tokarczuk, reception, translation

DOROTA GOŁEK-SEPETLIEWA | dr nauk humanistycznych, adiunkt na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; literaturoznawczyni. Ukończyła studia bułgarystyczne na kierunku filologia słowiańska na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. W 2009 roku obroniła pracę doktorską zatytułowaną *Formuły absurdu w twórczości poetyckiej Konstantina Pawłowa*. Prowadzi badania z zakresu historii dwudziestowiecznej literatury bułgarskiej ze szczególnym uwzględnieniem twórczości poetyckiej. Ostatnio jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół poetyckich dyskursów pamięci oraz kategorii pamięci w badaniach literaturoznawczych.

Przekłady chorwacko-polskie i polsko-chorwackie

Przekłady
Literatur
Słowiańskich

